

Порохнавець О.М.

НАУКОВА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ СУЩНОСТІ ПОНЯТТЯ "НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРИОТИЧЕСКІЕ КОМПЕТЕНТНОСТЬ" В ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ

В статье рассматривается место и роль национально-патриотической компетентности будущего учителя начальной школы в психолого-педагогических исследованиях, а также содержание и ее компоненты.

Ключевые слова: национально-патриотическая компетентность, патриотическое воспитание, компетенция.

Porohnavets O.M.

NAUKOVA INTERPRETATION OF THE CONCEPT OF NATURE "NATIONAL-PATRIOTIC COMPETENCE" IN PSYCHOLOGICAL AND EDUCATIONAL LITERATURE

In the paper the place and role of national-patriotic competence of future primary school teacher in psychological and educational research, and the content and its components.

Key words: national-patriotic competence, national-patriotic education, competence.

УДК 378.011.3-051

Сергійчук О.М., Багно Ю.М.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

У статті узагальнюється досвід організації та проведення педагогічної практики у вищій школі на основі компетентнісного підходу. Авторами охарактеризовано особливості педагогічних практик на кафедрі педагогіки ДВНЗ "Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди", розкрито основні їх завдання. Наголошено, що обов'язковою умовою навчально-виховного процесу вищого педагогічного закладу у системі професійної підготовки майбутнього вчителя є проходження педагогічної практики, що сприяє формуванню творчого ставлення студентів до майбутньої педагогічної діяльності.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутній вчитель, компетентісний вчитель, професійна діяльність, педагогічна практика, компетентісна парадигма, професійна компетентність, компетентісний підхід.

Розвиток суспільства вимагає відповідного інноваційного забезпечення, що ставить завдання модернізації освіти. Практична реалізація сучасних освітніх завдань неможлива без підвищення ефективності професійної підготовки фахівців у вищих педагогічних навчальних закладах, тому, що вчитель є носієм духовного, інтелектуального, творчого потенціалів, детермінує розвиток людини та суспільства.

Відтак, концептуальними засадами розвитку педагогічної освіти в Україні є створення ефективної системи підготовки та підвищення кваліфікації науково-педагогічних і педагогічних працівників на основі поєднання національних надбань світового значення та усталених європейських традицій забезпечення розвитку педагогів, здатних у процесі постійного вдосконалення здійснювати професійну діяльність на засадах гуманізму, демократії, вільної конкуренції та високих технологій, а також забезпечувати неперервну освіту громадян. Відтак, завдання вищого навчального закладу – підготувати компетентного вчителя, здатного працювати в нових умовах, застосовувати інноваційні технології, що реалізуються в педагогічній практиці, позитивно впливати та змінювати педагогічну систему. Засвоєння майбутнім вчителем психолого-педагогічних та фахових знань, формування практичних навичок і умінь, розвиток творчих можливостей, загальної культури складають основу його професійної підготовки.

У свій час "Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті" (2002 р.) положенням Болонської декларації (2006 р.), Лісабонською програмою "Освіта та професійна підготовка" (2000 р.), Законом України "Про вищу освіту" (2002 р.), Стокгольмською доповіддю про завдання систем освіти (2007 р.) та іншими документами, затверджено право вчителів на ініціативну та інноваційну діяльність, сприяння підвищенню професійного рівня вчителів та їх готовності змінювати організацію навчально-виховного процесу відповідно до вимог суспільства, соціально-економічного розвитку та сучасних наукових досягнень. тому головними стають ідеї, спрямовані на формування і створення готовності до творчої, дослідницької діяльності, вільного вибору учителем форм і методів навчання, зростання ролі його самоосвіти і самовдосконалення, врахування індивідуальних особливостей, інтересів, здібностей кожного учня.

Значний внесок у обґрунтування теорії й практики педагогіки вищої школи внесли з основ професійної підготовки майбутнього педагога – О. Абдулліна, І. Бех, І. Богданова, К. Дурай-Новакова, Н. Кузьміна, А. Линенко, Г. Нагорна; формування творчої особистості вчителя в умовах вищої школи – Є. Барбіна, І. Зязюн, Н. Кічук, З. Курлянд, В. Сластьонін; використання технологій навчання у підготовці нової генерації учителів – Т. Алексеєнко, І. Богданова, О. Євдокимова, М. Жалдак, Н. Клокар, А. Нісімчук; ідеї професійного розвитку педагогів на засадах компетентнісного підходу знайшли відображення в публікаціях І. Беха, В. Болотова, А. Вербицького, В. Лугового, І. Зимньої, Н. Побірченко, Г. Селевка, А. Хуторского.

Метою статті – є розкриття ролі та значення педагогічної практики у підготовці майбутнього вчителя до професійної діяльності.

Орієнтованість освітньої політики й педагогічної науки на компетентісну парадигму у здійсненні процесу навчання і виховання продиктована інтеграцією України в європейський простір. Оскільки компетентісна парадигма безпосередньо пов'язана з ідеєю всебічної підготовки й виховання індивіда не тільки як фахівця, професіонала своєї справи, а і як особистості та члена колективу й соціуму, то цей підхід за своєю суттю є гуманітарним. На сьогодні, метою гуманітарної освіти є не тільки передача майбутньому спеціалістові сукупності знань, умінь і навичок у певній сфері, а й розвиток інтелекту, кругозору, здатності до індивідуальних креативних рішень, до самонавчання, а також формування гуманістичних цінностей.

В сучасних умовах відбувається поглиблення протиріч між вимогами до особистості і діяльності вчителя, та рівнем готовності випускників педагогічних навчальних закладів до виконання ними своїх професійних функцій; та між типовою системою підготовки вчителя та індивідуально-творчим характером його діяльності. Ці протиріччя вимагають оновлення змісту освіти, удосконалення та подальшого розвитку методи та форми навчання.

Вирішенню вище зазначених проблем сприяє активне впровадження інноваційних технологій, що напрацьовуються роками в результаті наукових досліджень. Успіх інноваційних змін, у першу чергу залежить від учителя, його творчого потенціалу, готовності до безперервної самоосвіти, здібності до гнучкого педагогічного мислення, гуманістичної спрямованості особистості. Саме тому особливу роль у забезпеченні позитивних змін в системі освіти має вирішити удосконалення професійної компетентності педагогічних кадрів та підвищення їхнього наукового і загальнокультурного рівня. Формування високого рівня професійної компетентності майбутніх учителів – один із основних напрямів реформування освіти. Галузевими стандартами вищої освіти України запроваджується модель професійної компетентності фахівця, названа освітньо-кваліфікаційною характеристикою.

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 1 червня 2013 року за №665 "Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів" головними компетентностями педагогічних працівників визначено: професійну, комунікативну, інформаційну та правову. Кваліфікаційний підхід спрямований на формування у випускника системи знань, умінь і навичок, що забезпечують види професійної діяльності в стабільних умовах, у той час як

реалізація компетентнісного підходу сприяє формуванню готовності до більш ефективного розв'язання професійних, соціальних, особистісних проблем, до управління гнучкими, міждисциплінарними проектами. Відтак, кваліфікація доповнюється ціннісно-смысловими, морально-вольовими, поведінковими характеристиками випускника і перетворюється в компетентність – універсальні знання і досвід, що дають змогу реалізувати широке коло повноважень (О. Жук, В. Сластьонін, Равен Дж. та ін.) [6, с.191].

У відповідності до вище згаданого нормативно-правового документу Міністерства освіти і науки України "Професійна компетентність – якість дії працівника, що забезпечує ефективність вирішення професійно-педагогічних проблем і типових професійних завдань, які виникають у реальних ситуаціях педагогічної чи науково-педагогічної діяльності, і залежить від кваліфікації, загальноприйнятих цінностей моралі та етики, володіння освітніми технологіями, технологіями педагогічної діагностики (опитування, індивідуальні та групові інтерв'ю) та психолого-педагогічної корекції, життєвого досвіду, постійного удосконалення та впровадження у практику ідей сучасної педагогіки, методів навчання та викладання навчальних дисциплін і предметів, використання наукової літератури та інших джерел інформації для створення сучасних форм навчання, впровадження оціночно-ціннісної рефлексії". Згідно Закону України "Про вищу освіту" компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти.

Н. Ничкало наголошує, що професійна компетентність – це сукупність знань, умінь, необхідних для ефективної професійної діяльності, уміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію [8, с. 78].

І. Зимняя під компетентністю розуміє актуальну, сформовану особистісну якість, що ґрунтується на знаннях, інтелектуально і особистісно обумовлену соціально-професійну характеристику людини, його особистісну якість [3, с.].

У своїх дослідженнях А. Маркова визначає професійну компетентність педагога як здатність та готовність виконувати особисту професійну діяльність, поєднання здатності та готовності до професійної діяльності [9, с. 24-27.]

У свою чергу Н. Кузьміна запропонувала дещо інший підхід визначення поняття професійно-педагогічної компетентності вчителя, та розглядала її структуру, як сукупність наступних компонентів:

- спеціальна компетентність вчителя (знання, уміння певної галузі науки, що концентрується в змісті навчального предмету;)
- методична компетентність вчителя (уміння здійснювати оптимальний вибір методів навчання і виховання для вирішення навчально-виховних задач);
- соціально-психологічна компетентність, яка передбачає сукупні характеристики вчителя як суб'єкта спілкування;
- диференціально-психологічна компетентність (знання і уміння педагога здійснювати індивідуальний підхід до школярів у навчально-виховному процесі);
- аутопсихологічна компетентність вчителя, яка передбачає компетентність педагога в сильних і слабких сторонах своєї особистості, власної діяльності, способах самовдосконалення [5, с. 32].

Відтак, компетентнісний підхід у підготовці майбутніх педагогів на сучасному етапі має практичну, прагматичну та гуманістичну спрямованість.

Суттєву роль у формуванні готовності майбутнього вчителя до професійної діяльності відіграє його практична підготовка – важлива складова всієї системи професійної підготовки. Законом України "Про вищу освіту" визначено основні форми організації освітнього процесу та види навчальних занять: 1) навчальні заняття; 2) самостійна робота; 3) практична підготовка; 4) контрольні заходи.

Практична підготовка осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, здійснюється шляхом проходження ними практики на підприємствах, в установах та організаціях згідно з укладеними вищими навчальними закладами договорами або у його структурних підрозділах, що забезпечують практичну підготовку. Педагогічна практика – початковий етап у системі фахової підготовки, перша ланка практичного засвоєння педагогічної професії. У цей період закладаються основи професійної діяльності фахівців, які володіють науково-методичною майстерністю викладання, практичними вміннями і навичками; формуються професійні якості особистості вчителя-вихователя та інтерес до майбутньої професії. Тому обов'язковою умовою навчально-виховного процесу вищого педагогічного закладу у системі професійної підготовки майбутнього вчителя є проходження педагогічної практики, що сприяє формуванню творчого ставлення студентів до майбутньої педагогічної діяльності, визначає ступінь їх професійної здатності та рівень педагогічної спрямованості, забезпечує вдосконалення основ професійної майстерності як важливої якості особистості майбутнього вчителя.

Метою педагогічної практики є: оволодіння студентами сучасними методами, формами та засобами навчання і виховання; формування необхідних професійно-педагогічних навичок та умінь для вирішення практичних завдань в умовах реального навчально-виховного процесу у вищій школі; виховання потреби постійного вдосконалення педагогічної майстерності; розвиток творчої ініціативи та конкретних дослідницьких умінь у професійній діяльності викладача вищої школи. Формування готовності майбутніх учителів до професійної діяльності у процесі педагогічної практики забезпечується низкою завдань: ознайомлення із сучасним станом навчально-виховної роботи у середній і вищій школі та залучення студентів до активної діяльності у ролі вчителя, викладача, куратора тощо; розвиток комунікативних умінь, професійно-педагогічних навичок та практичних умінь здійснювати виховну роботу; вироблення навичок самостійності у підготовці та проведенні різних форм навчально-виховної роботи та особистої відповідальності за якість та ефективність цієї роботи; стимулювання творчого, дослідницького підходу до педагогічної діяльності; закріплення, поглиблення і збагачення теоретичних знань студентів, застосування отриманих знань при розв'язанні конкретних педагогічних завдань; розвиток у майбутніх учителів педагогічного мислення, здатності до аналітичного осмислення педагогічної дійсності, розширення педагогічного кругозору та формування творчого, дослідницького підходу до педагогічної діяльності [7, с. 1].

Успіх педагогічної практики залежить від вибору базової установи, оптимальної реалізації найдосконаліших методів і прийомів роботи в конкретних умовах, методичного рівня і майстерності викладачів. Вибір типу навчального або виховного закладу для педагогічної практики визначається специфікою факультету, майбутньою спеціальністю студентів. У ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди" створено ефективну мережу баз практик спільними зусиллями регіональних органів управління освітою та виробничим відділом нашого навчального закладу із залученням до цієї роботи найдосвідченіших вчителів.

Перелік, форми, тривалість та терміни проведення практик визначаються навчальним планом кожної спеціальності або спеціалізації. У зв'язку з підвищенням вимог до підготовки педагогічних кадрів сьогодні створена система цілісної побудови педагогічної практики, що передбачає єдність окремих її етапів, наступність ідей, змісту, взаємозв'язку з психолого-педагогічними дисциплінами. Створено нове покоління планів практики, які передбачають багатоступеневість, де на кожному етапі забезпечено чіткий перелік компетенцій, якими повинні оволодіти студенти, визначені цілі і завдання, що характеризують психолого-педагогічну спрямованість практичної підготовки на даному етапі.

Практика студентів вищих навчальних закладів України є невід'ємною складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців. Вона спрямована на закріплення теоретичних знань, набуття і вдосконалення практичних умінь та навичок, формування професійної компетенції щодо реалізації державних стандартів, а це в свою чергу дає

можливість стверджувати, що педагогічна практика є повноцінною складовою педагогічної освіти. Особливо це актуально на сьогодні, в умовах переходу до системи ступеневої підготовки майбутніх фахівців.

Доведеним є той факт, що правильно організована педагогічна практика, за умови її безпосереднього зв'язку із теорією, є одним із основних шляхів покращення професійної підготовки педагогічних кадрів.

Понятійний аналіз демонструє приблизно однакове тлумачення сутності категорії "педагогічна практика". За педагогічним словником педагогічна практика – "це спосіб вивчення навчально-виховного процесу на основі безпосередньої участі в ньому практикантів, мета якої – виробити у них уміння і навички, необхідні в майбутній професійній діяльності, закріпити теоретичні знання, застосувати їх на педагогічній практиці" [1, с.12]. М. Євтух педагогічну практику розглядає як обов'язкову складову навчального процесу педагогічних університетів, педагогічних училищ, яка передбачає професійну підготовку педагогічних кадрів і підвищення їх кваліфікації та має на меті: навчити студентів творчо використовувати в педагогічній діяльності науково-теоретичні знання і практичні навички, набуті в процесі вивчення педагогіки, психології, окремих методик і спеціальних дисциплін, і застосування їх на практиці; сприяти оволодінню студентами сучасних форм і методів організації навчально-виховного процесу в загальноосвітній школі та в ін. типу навчально-виховних закладах (гімназіях, ліцеях, коледжах тощо), а також виховувати у студентів інтерес до педагогічної роботи, сформувані потребу систематично поповнити свої знання та творчо застосовувати їх в практичній педагогічній діяльності [2, с. 647].

Так, Г. Шульдик, В. Шульдик розкривають поняття педагогічної практики як ланки, яка пов'язує теоретичне навчання студента і його майбутню роботу в школі [11, с.27]. Н. Козакова розглядає педагогічну практику у контексті ступеневої підготовки. З одного боку, як важливу складову професійної підготовки, спрямовану на закріплення та реалізацію набутих студентами предметних, психолого-педагогічних, методичних знань, умінь та навичок, а з іншого – як засіб творчого розвитку та саморозвитку [4]. Між тим, пошук шляхів підвищення ефективності педагогічної практики, оптимізація її змісту та організації були й залишаються актуальним завданням педагогічних закладів освіти та досліджень, що проводяться у цьому напрямку.

У процесі педагогічної практики необхідно створити умови, максимально наближені до реальних умов самостійної професійної діяльності в школі. Саме під час практики відбувається формування у студентів знань основ професійної діяльності.

Розглянемо сутність та значення педагогічної практики з позицій компетентного підходу (табл. 1):

Таблиця 1.

Види педагогічних практик кафедри педагогіки

Вид практики	Ф-т, сп-ть	Курс	компетентності		
			інструмен-тальні	міжособистісні	системні
1	2	3	4	5	6
Дидактична	ІФ ФФ (іноз) ФФ (філол) ПФ (Мм, Ом)	3	усна і письмова комунікація рідною мовою; здатність до організації та планування; здатність до аналізу та синтезу; ґрунтовні базові професійні знання	здатність до самокритики; робота в команді	здатність до навчання; дослідницькі уміння;

1	2	3	4	5	6
ЛОТ	ІФ ПТФ (біологія, географія) ФФВ ПФ (Ом) ПФ (Мм) ПП (П)	3 2 3	усна і письмова комунікація рідною мовою; здатність до організації та планування; здатність до аналізу та синтезу; ґрунтовні базові професійні знання	здатність до самокритики; робота в команді здатність працювати в міждисциплінар ній команді	здатність до застосування знань на практиці; лідерство; розроблення та управління проектами
Навчально- виробнича	ІФ ПТФ (біологія) ПТФ (географія) ФФВ ФФ (іноз) ФФ (філол) ПТФ	4	усна і письмова комунікація рідною мовою; здатність до організації та планування; здатність до аналізу та синтезу; ґрунтовні базові професійні знання	здатність до критики та самокритики; робота в команді; міжособистісні уміння	здатність до застосування знань на практиці; розроблення та управління проектами; здатність породжувати нові ідеї (креативність);
Перед дипломна	ІФ ПТФ (біологія) ПТФ (географія) ФФВ ФФ (іноз) ФФ (філол) ПТФ (математика) ПФ (М), (О)	5	усна і письмова комунікація рідною мовою; здатність до організації та планування; здатність до аналізу та синтезу; ґрунтовні базові професійні знання	здатність до критики та самокритики; робота в команді; міжособистісні уміння	здатність до застосування знань на практиці; розроблення та управління проектами; здатність породжувати нові ідеї (креативність); турбота про якість; прагнення до успіху
ВНЗ	ІФ ПТФ (біологія, географія) ФФ (філол) ФФ (іноз) ПТФ ФЕФ ФФВ ПФ	6	усна і письмова комунікація рідною мовою; здатність до організації та планування; здатність до аналізу та синтезу; ґрунтовні базові професійні знання	здатність до критики та самокритики; робота в команді; міжособистісні уміння	здатність до застосування знань на практиці; розроблення та управління проектами; здатність породжувати нові ідеї (креативність); турбота про якість; прагнення до успіху турбота про якість; прагнення до успіху; дослідницькі уміння

Так, за період дидактичної практики здійснюється застосування здобутих теоретичних знань з дидактики на практиці; формування умінь і навичок спостерігати педагогічні явища, аналізувати їх та формулювати висновки. В умовах навчально-виробничої педагогічної практики студенти удосконалюють уміння складати індивідуальний план, закріплюють знання про особливості планування та організації виховної роботи класного керівника, конспектують план виховної роботи на період практики та проводять виховні заходи згідно цього плану. Переддипломна практика сприяє закріпленню умінь визначати рівень вихованості учнів у закріпленому класі; вивчати дитячий виховний колектив, складати характеристику на колектив; проводять та аналізують виховні заходи враховуючи при цьому вікові та індивідуальні особливості учнів, рівень розвитку учнівського колективу; вчаться розробляти і проводити батьківські збори, дотримуючись методичних порад класного керівника, методиста з виховної роботи; проводити профорієнтаційну роботу зі старшокласниками.

Особливу структуру та зміст має практика в дитячих оздоровчих таборах. Так, у процесі проходження практики в ДОТ студенти мають засвоїти знання про особливості планування виховної роботи в ДОТ; формувати і розвивати навички спілкування з дітьми та молоддю; самостійно проводити масові заходи; виявляти індивідуальні особливості дитини, сприймати дитину як співучасника педагогічного процесу; планувати та організовувати дозвілля дітей, здійснювати патріотичне, моральне, естетичне виховання, виховувати культури поведінки та здоров'я дітей; згуртовувати дитячий колектив; вести самостійний облік результатів своєї педагогічної діяльності у педагогічний щоденник, аналізувати власний педагогічний досвід.

У процесі педагогічної практики слід стимулювати й розвивати в майбутніх учителів такі компетентності:

- у спілкуванні з учнями, учителями, у налагодженні контактів з батьками, володінні інструментарієм індивідуальної і групової комунікації (комунікативна компетентність);
- в оволодінні педагогічними, спеціальними і фаховими знаннями, технологіями, уміннями й навичками професійної діяльності (предметна, технологічна і методична компетентності);
- у проведенні інноваційної педагогічної діяльності, апробації методів і технологій навчально-виховного процесу (творчо-інноваційна компетентність);
- у професійно-педагогічному самовдосконаленні та усвідомленні своїх професійних якостей (ауто психологічна компетентність);
- у вивченні ставлення учнів до предмета, проведенні комплексних аналізів відвіданих уроків, узагальненні досвіду вчителів (науково-дослідна компетентність) [10, с. 357-358].

Отже, під час педагогічної практики студенти вчаться розв'язувати різнопланові педагогічні завдання, в конкретних ситуаціях прогнозувати хід навчально-виховного процесу і знаходити оптимальні шляхи управління ним. Єдність завдань підготовки вчителя та потреб школи щодо змісту педагогічної практики є закономірністю та об'єктивною необхідністю її організації. Адже відбувається не тільки ознайомлення з сучасним станом організації навчально-виховного процесу у закладах освіти, з передовим педагогічним досвідом, але й надання допомоги навчально-виховним установам. Загалом це інтенсивна самоосвітня і самовиховна робота майбутніх педагогів, перевірка їхньої готовності до майбутньої професійної діяльності. Тому розробка моделі проходження педагогічної практики на основі компетентнісного підходу може стати фундаментом багаторічної співпраці педагогічних колективів шкіл та ВНЗ.

Перспективами подальших досліджень є розробка моделі проходження педагогічної практики на основі компетентнісного підходу, що може стати фундаментом багаторічної співпраці педагогічних колективів школи та ВНЗ.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У.Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г.Кремень. – К.; Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования // Высшее образование сегодня. – 2003. – № 5. – С.3-7.
4. Козакова Н.В. Організаційно-методичні засади педагогічної практики майбутніх учителів початкової школи в умовах ступеневої освіти: дис. ...канд. пед. наук: 13.00.04 / Наталія Вікторівна Казакова. – Київ, 2008. – 234 с.
5. Кузьмина Н.В. Акмеологическая теория повышения качества подготовки специалистов образования. – М. : Высшая школа, 2001. – 346 с.
6. Олексюк О.М. Компетентнісна мистецька освіта : пошук інноваційної моделі / Международный Крымский педагогический конгресс "Инновации в образовании" : матер.конгресса – Ялта, 2010. – С.191
7. Положення про проведення практики студентів ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди". Затверджено рішенням Вченої ради університету від 30.08.2013 року (протокол № 1). – Переяслав-Хмельницький, 2013. – 10 с.
8. Професійна освіта : Словник : навч. посіб. / [уклад. С.У. Гончаренко та ін., за ред. Н.Г.Ничкало]. – К. : Вища школа, 2000. – 380 с.
9. Психологические критерии и ступени профессиональности учителя / А.К. Маркова // Педагогика. – 1995. – №6. – С. 24-27.
10. Шапран О.І. Компетентнісний підхід до організації педагогічної практики студентів / Ольга Іллівна Шапран //Гуманітарний вісник ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди": Збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 2012. – Вип. 26. – 438 с.
11. Шулдик Г. Педагогічна практика [текст] :навч. посіб. для студент. пед. вузів / Г.О.Шулдик, В.І.Шулдик. – К. % Науковий світ, 2000. – 143 с.

Сергийчук Е.Н., Багно Ю.Н.

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ В ПРОЦЕССЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКИ

В статье обобщается опыт организации и проведения педагогической практики в высшей школе на основе компетентностного подхода. Авторами охарактеризованы особенности педагогических практик на кафедре педагогики ГВУЗ "Переяслав-Хмельницкого государственного педагогического университета имени Григория Сковороды", раскрыты основные их задачи. Отмечено, что обязательным условием учебно-воспитательного процесса высшего педагогического заведения в системе профессиональной подготовки будущего учителя является прохождение педагогической практики, способствует формированию творческого отношения студентов к будущей педагогической деятельности.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, будущий учитель, компетентностный учитель, профессиональная деятельность, педагогическая практика, компетентнісна парадигма, профессиональная компетентность, компетентностный подход.

Serhiychuk O.N., Bahno Y.N.

THE FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS DURING PEDAGOGICAL PRACTICE

The article summarizes the experience of organizing and conducting pedagogical practice in higher education on the basis of competence approach. The authors described the peculiarities of pedagogical practices at the Department of education state higher educational institution "Pereyaslav-Khmelnytsky state pedagogical University named after Hryhoriy Skovoroda", their main tasks. It is noted that a mandatory condition of the educational process of higher educational

institutions in the system of professional preparation of future teachers is a teaching practice that promotes the formation of creative relations students for future educational activities.

Key words: professional training, the future Uchitel. competency-based teacher, professional activities, teaching practice, competently paradigm, professional competence, competence approach.

УДК 378.147: 808.3

Сугейко Л.Г.

ФАХОВА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НА ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧІЙ ОСНОВІ

У статті розглядаються основні положення системи професійної підготовки учителя початкової школи під час вивчення мовознавчих дисциплін на основі лінгвокраїнознавчого матеріалу про національні традиції, обряди, побут рідного народу, природу краю, його історію, національне мистецтво, народну символіку тощо.

Ключові слова: лінгвокраїнознавча компетенція, професійна культура, культурологічний матеріал, тематичні групи народознавчих номінацій.

В умовах політичної й економічної нестабільності, втрати духовності, загострення національних відносин винятково важливою стає роль школи і педагогічної науки як гарантів збереження культури і суспільної моральності. Важливою передумовою цього є створення в країні цілісної системи безперервної освіти, спрямованої на відродження духовного потенціалу нації. У цих умовах виникає гостра необхідність повернути освіту та педагогіку в контекст культури. Вихід із кризи, відродження духовності і моральності, у тому числі і педагогічної науки, можливі через відродження потенціалу педагогічної науки, підвищення авторитету та престижу професії вчителя.

Випускник сучасної школи, вищого навчального закладу готується до життя в умовах ринкового господарювання, діалогу культур і народів, міжнаціонального спілкування, нової релігійності. Адаптація до цих умов вимагає від нього практичного оволодіння основами економіки, комп'ютерної грамотності, навичками спілкування, знання релігійних свят, народних звичаїв. Посилення культурознавчого компоненту в навчанні дозволяє реалізувати принцип комунікативної спрямованості, організувати зацікавлене спілкування і взаємодію учнів і, таким чином, відкрити доступ до культури нашого народу та забезпечити діалог культур.

Ідеям формування фахової компетенції на лінгвокраїнознавчій основі присвячено чимало наукових праць: у мовознавстві (Н.Бабич, І.Білодід, В.Виноградов, Б.Головін, А.Коваль, Л.Мацько та ін.); в українознавстві (В.Антонович, О.Воропай, М.Грушевський, Я.Калакура, А.Коломієць, П.Кононенко, В.Сніжко, Л.Токар та ін.).

Мета статті: визначити особливості роботи з культурологічним матеріалом, який збагачує мовлення студентів, стимулює пізнавальну активність, пробуджує і розвиває почуття національної самосвідомості, озброює студентів науковими основами методики викладання української мови як навчальної дисципліни.

Вихідні положення системи професійної підготовки вчителя включають такі компоненти: оволодіння професійною культурою; формування особистості вчителя; фундаменталізація освіти; забезпечення широкої загальногуманітарної освіти; технізація гуманітарної освіти; забезпечення високого рівня практичного володіння професійною майстерністю; інтеграція курсів педагогіки, психології і методики; можливість індивідуальної самореалізації; диференційована оцінка не знань, а професійних умінь, професійної майстерності. Отже, особлива увага приділяється підготовці майбутніх учителів,